

David gezalfd; David bij Saul

Thema: Koningen
1 Samuël 16

VOORAF

In de middenbouw begint vandaag een serie van vier vertellingen over David.

a. De Geest des HEEREN komt over David (1 Sam. 16: 1-13)

UITLEG VAN DE TEKST

Het koningschap is definitief van Saul en zijn geslacht weggenomen. Saul heeft Agag, de koning van de Amalekieten laten leven, terwijl hij hem van de HEERE moest doden. De HEERE maakt daarna een begin met de aanstelling van een nieuwe koning. Zijn knecht Samuël krijgt de opdracht om naar Isai in Bethlehem te gaan en één van zijn zonen tot koning te zalven. Samuël heeft het daar eerst wel moeilijk mee. Hij heeft er verdriet van dat Saul nu geen koning meer mag zijn. Hij heeft ondanks de ongehoorzaamheid van Saul toch van hem gehouden. Maar het oordeel van de HEERE is definitief. Hij komt daar niet meer op terug. Zo heeft de profeet dat zelf ook moeten aankondigen (1 Sam. 15: 28-29). Opvallend is de hoorn waarmee Samuël de nieuwe koning moet gaan zalven. Saul is gezalfd met een kruik (1 Sam. 10: 1). Was dat al een aanwijzing van de broosheid van zijn koningschap?

Isai wordt aangeduid als Bethlehemiet. Bethlehem stond tot dan toe vooral bekend als de plaats waar Jakobs vrouw Rachel gestorven is, maar was een verder een plaats van weinig betekenis. Samuël is bovendien bang dat Saul van de zalving van een van Isai's zonen zal horen en z'n maatregelen zal treffen. De HEERE raadt hem dan aan om in Beth-

lehem een offermaaltijd te houden. De komst van Samuël zal dan niet zo in het oog lopen. Bij die gelegenheid zal de zalving dan bij Isai thuis plaats kunnen vinden en niet zo in het oog lopen. Dergelijke offermaaltijden hield Samuël regelmatig als hij rondtrok door Israël. Hierbij werden de vette delen en enige ingewanden aan God geofferd, terwijl de overige delen bestemd waren voor de priester en de offeraars. Aangezien Samuël hier de offeraar is, mag hij voor de offermaaltijd uitnodigen wie hij maar wil. Samuël moet tot dat doel een jonge koe, een kalf van de runderen, meenemen. Heel nadrukkelijk zegt de HEERE erbij dat Samuël alleen die tot koning mag zalven, die door Hem wordt aangewezen (vers 3). Samuël mag beslist niet op z'n eigen gevoel afgaan. De HEERE voorzag dat het dan anders zou gaan dan Hij wilde.

Als Samuël Bethlehem binnenkomt, zijn de oudsten (de regeerders) bevreesd dat hij met een kwade boodschap namens de HEERE komt. Hij stelt hen echter gerust en draagt hen op zich te heiligen voor het komende offer. Een dergelijke heiliging bestond uit verschillende rituele wassingen.

Hoe het toen verder precies gegaan is, wordt niet duidelijk. Wel kunnen we aannemen dat de zalving van David in de kleine kring van zijn familie heeft plaatsgevonden. De offermaaltijd droeg een meer publiek karakter. Wellicht dat er enige tijd verlopen is tussen het offer en de maaltijd en dat Samuël die tijd gebruikt heeft om z'n opdracht uit te voeren. Als Eliab, de eerste zoon van Isai, dan voor Samuël verschijnt is deze dadelijk onder de indruk van zijn ferme en flinke gestalte. Misschien heeft hij wel gedacht aan Saul, die immers ook opviel door zijn

krachtig postuur. Als het aan Samuël had gelegen, was de zaak dan ook gauw beklonken geweest. Maar de HEERE houdt hem terug. Mensen verkijken zich op de buitenkant, maar de HEERE ziet het hart. Zo moet hij ook Abinadab en Samma laten passeren en al de andere zonen van Isai. Geen van deze jongens zal koning worden.

Samuël vraagt dan of dit al Isai's zonen zijn. Er blijkt nog een jongen te zijn van een jaar of zeventien. Deze moest op de kudden passen. Hij zou toch niet in aanmerking komen voor het koningschap vanwege z'n jeugdige leeftijd. Samuël gebiedt ook hem te halen. De offermaaltijd zal niet gehouden worden voordat hij er is. Zo wordt David binnengebracht. Van hem wordt gezegd dat hij roodachtig was. D.w.z. blond, althans niet zo donker als de anderen. Het wordt hier positief gewaardeerd. Het hoort bij zijn schoonheid. De naam David is moeilijk te herleiden. Waarschijnlijk betekent deze naam 'bemінде'.

Deze jongen wordt door Samuël tot koning gezalfd te midden van zijn broers. De zalving was een teken van aanwijzing door de HEERE en van de belofte dat de HEERE helpen zou. Die belofte wordt hier wel onmiddellijk vervuld als we lezen dat de Geest des HEEREN vaardig wordt over David en vanaf die tijd bij hem blijft.

Na de zalving van David staat Samuël op en gaat huiswaarts naar Rama. Dit is zijn laatste publieke optreden dat in de Bijbel beschreven staat.

TER OVERWEGING

Allereerst wordt hier duidelijk hoe de HEERE Zijn belofte vervult. Het geslacht van Juda stond immers onder de belofte van het koningschap (Gen. 49: 8-12). We zouden kunnen zeggen dat Saul de door mensen gevraagde, ja geëiste koning was. Dat moet dan ook wel op een mislukking uitlopen. Maar dwars door de mislukkingen van mensen heen vervult de HEERE Zijn Woord. Net als het volk Israël moeten wij ook gekruisigd worden in onze verlangens en initiatieven en leren wachten op God. En wat is het dan heerlijk te weten dat Hij, zelfs door onze zondige wegen heen, Zijn raad doet bestaan.

De eigenlijke boodschap van dit Bijbelgedeelte is wel dat het bij de HEERE niet om de buitenkant gaat, maar om het hart. Wij mensen verkijken ons daarop, juist ook in de godsdienst. We raken onder de indruk van uiterlijkheden en daaraan beoordelen we anderen ook graag. Maar de HEERE kent het hart. Dat kan bedreigend zijn als we ook de vrome schijn in ons leven willen ophouden. Het mag ook vertroostend zijn, omdat we bij alles wat mensen

van ons denken of zeggen, weten mogen dat de HEERE ons hart kent en weet van het oprechte verlangen om Hem te dienen. Niet het edele in de ogen van mensen heeft Hij uitverkoren, maar het onedele, het verachte. Hij ziet op zondaren in ontferming neer.

GELOOFSLEER

In deze geschiedenis blijkt dat we God niet zomaar kunnen ontmoeten. Als de profeet de stad nadert slaat de schrik de oudsten om het hart. Zou de komst van Samuël met vrede zijn? Zijn komst is met vrede. Hij komt om te offeren en het offer is symbool van de verzoening. De offermaaltijd zelf is symbool van de gemeenschap met God. Maar om met God te kunnen verkeren is het nodig dat we ons heiligen. We zijn zondige mensen en kunnen slechts door het bloed van Christus voor God bestaan.

God verkiest soeverein. In Zijn goddelijke verkiezen verkiest Hij niet op grond van bepaalde kwaliteiten, maar Zijn verkiezing is uit pure genade, waarbij Hij het zwakke en onedele in onze ogen uitkiest om Hem te dienen en te verheerlijken.

b. De Geest des HEEREN wijkt van Saul (1 Sam. 16: 14-23)

UITLEG VAN DE TEKST

Na de zalving is de Geest van de HEERE vaardig geworden over David. Onmiddellijk daarop wordt verteld hoe die Geest wijkt van Saul. Daarentegen krijgt een boze geest bij vlagen heerschappij over hem. Die boze geest staat ook onder het bestuur van de HEERE; het wordt een boze geest Gods genoemd. Nu de Geest van de HEERE wijkt, ontstaat er een leegte die opgevuld wordt door een boze Geest. We kunnen hierbij denken aan angstpsichosen en vlagen van waanzin. De dienaren van Saul zoeken de genezing in de muziek. Harpspel zal kalmerend kunnen werken. Het is opvallend hoe de muziek betrokken wordt geacht op de geestelijke werkelijkheid. Vgl. ook 2 Kon. 3: 15. Hier moet de muziek de werking van een boze geest terugdringen. Een van de knechten kent een zoon van Isai die mooi op de harp kan spelen. De knecht roemt ten overstaan van Saul ook andere eigenschappen van David. Hij zal een dapper krijgsman kunnen zijn. Misschien dat hij iets heeft geweten van Davids gevechten met wilde dieren. Hij is ook een knappe man. Voor hem blijkt uit alles dat de HEERE met David is. Daarmee beëindigt hij zijn aanbeveling (vers 18).

Zo wordt David aan het hof van Saul genodigd. Vader Isai geeft hem een ezel, brood, een zak

wijn en een geitenbokje mee als geschenk aan Saul. Wanneer David voor de koning verschijnt en voor hem gaat spelen, gaat deze veel van hem houden. David wordt zelfs benoemd tot Sauls wapendrager. De tevredenheid van Saul over David is zelfs zo groot, dat hij aan Isai vraagt om David bij hem in dienst mag blijven (vers 22). En inderdaad wijkt bij het spel van David de boze geest van Saul.

TER OVERWEGING

God leidt alle dingen. Ogenschijnlijk is het toevallig dat Saul aanvallen krijgt en dat er omgezien moet worden naar een muzikaal begaafd iemand. En dat dan net een knecht van Saul David kent. Maar het is ons duidelijk dat de hand van de HEERE achter alles is. David wordt naast Saul geplaatst. Hij wordt diens rivaal. Hij zal hem straks opvolgen. Daarbij kan hij ook enige ervaring opdoen aan het hof en straks in de strijd met de Filistijnen.

Deze leiding van God mag voor ons en voor de kinderen tot vertroosting zijn. Wie door het geloof in

de Heere Jezus Christus God tot zijn Vader heeft, is geborgen voor tijd en eeuwigheid. Door alle moeilijkheden in ons leven heen, maakt Hij het goed, eeuwig goed.

Ook in onze tijd heeft muziek grote invloed, ten kwade, maar ook ten goede. Met de kinderen kan gesproken worden over wat David gespeeld zou kunnen hebben. Is hij het niet die heel veel psalmen heeft gemaakt?

GELOOFSLEER

- Als we niet geleid worden door de Geest van de HEERE, dan zijn we nog slaven van de macht van de duisternis. We mogen de kinderen erop wijzen dat in de doop God Zijn Geest aan ons beloofd heeft. Om die Geest van God mogen we Hem vragen.
- Met de kinderen kan worden doorgesproken over Gods vaderlijke voorzienigheid (Heidelbergse Catechismus, zondag 10). Hij leidt vaderlijk ons leven en daar mogen we ons gelovig aan overgeven.

